

FABRIKA KNJIGA

Olivera Batajić i Jana Oršolić

Olivera Stojadinović
commented: ovako se zove?

Jana *^_^* commented:
To možemo i Dejana da pitamo, nisam sigurna

Pravljenje edicije **DANI NOĆ** je jedan od najprivatnijih radnih procesa koji mi se do sada desio.

(*) U daljem tekstu O.S.

Jana Oršolić

O.S. commented: ovako?

Jana * ^ _ ^ * commented:
Pa takvi komentari su moji
autohtoni. Zvuče kao da
nisu ni jedan jezik. Neki
moj sleng.

Svaki od elemenata korišćenih na koricama uklapao se magično u celinu i svaki od njih zavređuje da bude istaknut i izdvojen u vidu male grafike na zidu galerije. Čini mi se da bi to bio pravi način da posmatraču pokažem slojevitost nastajanja knjige, a da se pri tom ne demistifikuje ceo proces, pošto on realno jeste svaki put magičan. I to svaki put na potpuno drugačiji način. Znači, treba da prenesemo atmosferu onima koji to nisu proživeli, a koji je osećaju gledajući naše korice. Kao nekakav bonus – uvid u to što stoji iza svega. [Gvir u backstage.](#)

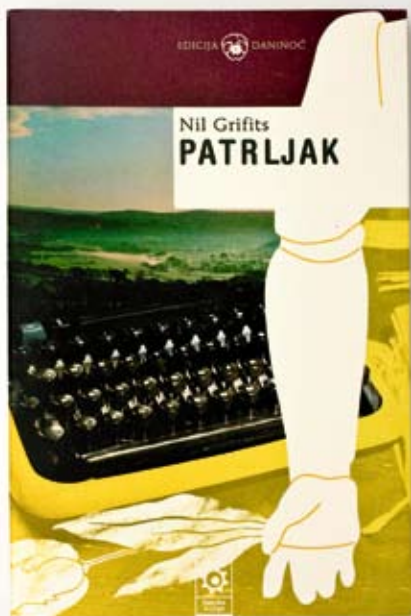
O.S. commented:
pojedinačnim koricama
ovo važi za ceo tekst,
korice, a ne korica

Jana * ^ _ ^ * commented:
zato piše "svakoj". Ali
nisam sigurna za to

U radu na svakoj [korici](#) ponaosob dobijala sam prostor da mi ideja o knjizi sazri. Ona se stvarala u sekundi, u toku telefonskog razgovora sa Dejanom, tokom nekoliko dana ili meseci u glavi, a fizički nastajala za dva ili tri sata. Ili možda više, kada uletim u to sklapanje korice izgubim zapravo pojam o vremenu. I odmah potom odem na spavanje. Svaki put sam u različitim dozama davala nešto izuzetno lično ljudima koje ne poznajem. Zato mi se čini da je izložba dobar način i jedna od retkih prilika da od tih ljudi, čitalaca, ili samo gledalaca, dobijem povratnu reakciju koja, čini mi se, [ovde](#) nekako uvek izmiče...

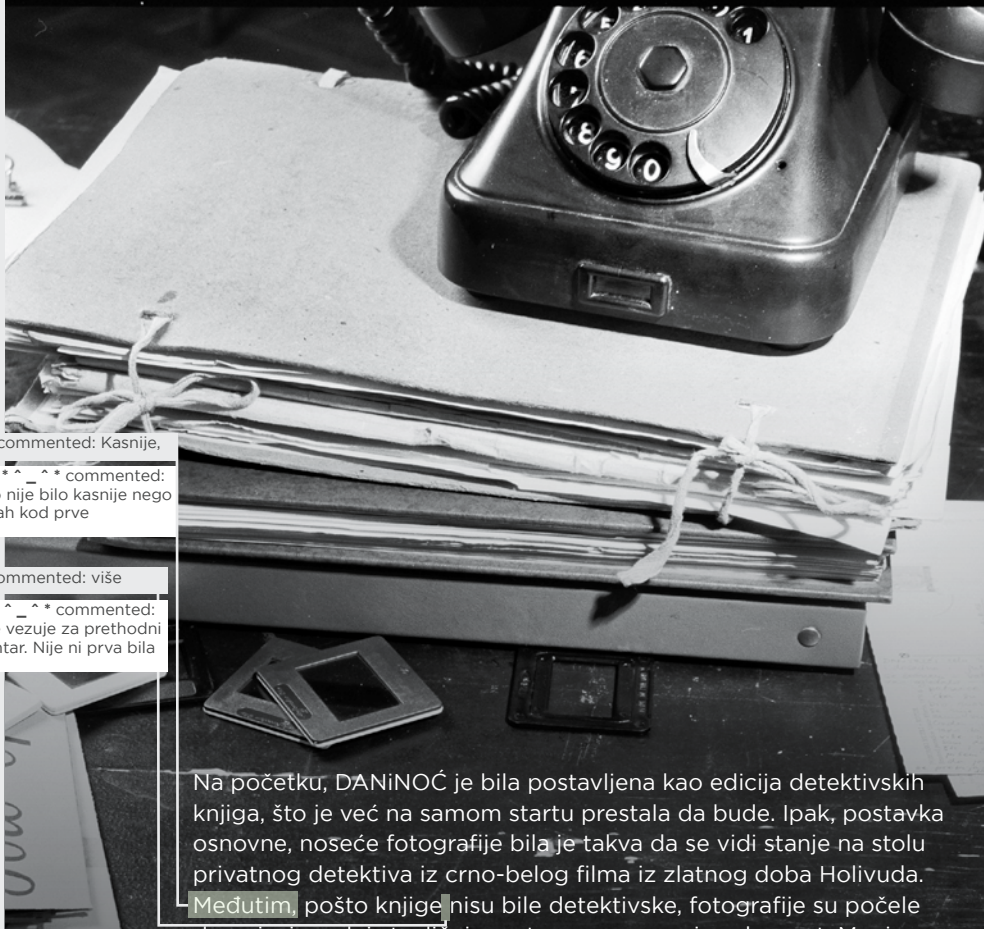
O.S. commented: gde?

Jana * ^ _ ^ * commented:
U Srbiji. Ali nisam htela da
bude patetično. Možda
izbacim skroz

Sam početak je bio ovakav: nas troje, Goran, fotograf i drugar iz generacije, sada moj venčani kum, Igor, tada u ulozi pouzdanog konsultanta, sa cigaretom koju vidimo na nekim od fotografija, sada muž i uveliko nepušač, i ja, prvi put u ulozi nekakvog art direktora, pravimo seriju fotografija pred kraj studiranja, u fakultetskom studiju. Prvi put sam sela, zapisala, iscrtala moguće kombinacije, razmislila i prikupila kod kuće i na fakultetu razne stvari koje još uvek i sa svakom novom koricom sa istim žarom gledam na neobrađenim fotografijama sa tog davnog snimanja. Sad, kad razmišljam o svemu tome, zapravo mi je jako važno da potcrtam da sam ubeđena da SVAKI POSAO MORA DA SE SHVATI POTPUNO LIČNO.

O.S. commented: Kasnije,

Jana * ^ _ ^ * commented:
Ali to nije bilo kasnije nego
odmah kod prve

O.S. commented: više

Jana * ^ _ ^ * commented:
ovo se vezuje za prethodni
komentar. Nije ni prva bila

O.S. commented: sve

Jana * ^ _ ^ * commented:
ne moram sve da ih pogledam,
jednu kad izvučem sa police da mi uvid u to
ko sam bila dok sam radila
tu knjigu

Na početku, **DANI NOĆ** je bila postavljena kao edicija detektivskih knjiga, što je već na samom startu prestala da bude. Ipak, postavka osnovne, noseće fotografije bila je takva da se vidi stanje na stolu privatnog detektiva iz crno-belog filma iz zlatnog doba Holivuda.

Međutim, pošto knjige nisu bile detektivske, fotografije su počele da opisuju radni sto, lični prostor, uspomene i prolaznost. Meni se ova edicija dešava u vetrovitom životnom periodu i ona sa mnom raste. Svaka korica me vezuje za određeni trenutak i kad ih pogledam, vidim ih kao fotografije sopstvenog lica, posmatram kako se menjaju kako vreme teče.

Čini mi se izložbu treba da čine **printovi** kaširani na crnu debelu penu, da izgledaju teško a da su lagani kao perce, pa da mogu i da se dodirnu u galeriji. Što bi onda pretpostavljalo i to da nisu ispod stakla. Sa opisom na prvoj tablici negde dve reči, negde pet rečenica. Onda finalna korica, pa elementi, patern, odbačena verzija, forzac, neobrađena fotografija... menja se zavisno od materijala kojim raspolažem od knjige do knjige.

Dimenzije? Ne znam kako može da bude veće od prirodne veličine strane jer su sve korice pravljene u tom formatu i nemam ih veće.

Ono što treba da **zaokruži** taj moj ugljić je nekakav sto-klupa na kome treba da budu sve knjige iz edicije, zatim vaza sa cvećem i činija sa bombonama. Dakle, to će biti drvo ofarbano u belo ili svetlo žuto, jako svetlozeleno ili ljubičasto, sa nekim zlatnim detaljem, bordurom, možda. Vaza sa svežim cvećem, pošto je to za mene simbol ličnog prostora i dobrog života, a činija sa bombonama, zato što je moja mama sa-njala kad je bila mala da će živeti okružena činijicama sa bombonama u svom stanu.

O.S. commented: štampani materijali?

Jana * ^ _ ^ * commented: Ovo neka ostane "printovi". Ako može Borut "enivej", mogu i moji "printovi", majku mu

O.S. commented: Ovo mi nije jasno. Kakvoj tablici? Ako ima prva, znači da postoji i druga?

Jana * ^ _ ^ * commented: Da, prva od šest. Prvi kaširani print.

O.S. commented: opet zaokruži? dopuni?

Jana * ^ _ ^ * commented: Gde još?

O.S. commented: odnosilo se na sintagmu "zaokružena celina" koju suviše često koristiš u svemu sto napišeš. Konkretno, ovde imaš "zaokruži utisak", a u sledećem pasusu "zaokruži ugljić".

Jana * ^ _ ^ * commented: hihhi "zaokruži ugljić"!

Guerrilla Girls

Jedan američki SF pisac izmislio je 1953. godine društvo čiji je glavni neprijatelj knjiga* te se knjige i čitaoci spaljuju bacačima plamena.

Dabome, stvarnost je lukavija od SF romansijera: isti ili veći efekat uništavanja postiže se hiperprodukcijom knjiga-đubreta. (Hiperprodukcija đubreta osnovna je funkcija današnjeg čoveka. Otud, bujanje sveopšteg đubrišta. Tehnološko đubre, đubre-politika, đubre-filosofija, đubre-religija, đubre-umetnost...)

Kad stvari tako stoje, prirodno je roditeljski se zabrinuti za Oliveru i Janu.

Zar nisu mogle da se profesionalno preorijentišu?

One oblikuju knjige, te arhaične, tehnološki prevaziđene artefakte.

Njihovi proizvodi su čisti, elegantni, lišeni lažnog luksuza, često oštroumni. Po koricama se može proceniti knjiga (što je, po Dejvidu Karsonu, znak da je dizajner dobro obavio posao).

Bile toga svesne ili ne, O&J su gerilke.

Stvaraju i održavaju slobodnu teritoriju pred invazijom sila đubreta.

Naravno, đubre će trijumfovati – što ne znači da je otpor besmislen.

One (sa Brehtom) poručuju:

Knjiga je oružje – uzmi je u ruku!

*Neposredna inspiracija za Bredberijev roman Fahrenheit 451 bilo je makarti-jevsko čišćenje biblioteka od antiameričkih knjiga, ali autor je imao na umu i bogatu plamenu tradiciju knjigoklastije: lomače Svete Inkvizicije, nacističke rituale spaljivanja knjiga na trgovima (da se nauk lako primao svedoči lokalni knjigoklast: „Nama Srbima, ako je stalo da iz duha otklonimo bolesne klice, tu je knez Mihailov spomenik, tu su Terazije, a šibica imamo dosta“, Obnova, Beograd, 17. novembar 1941)...

Moglo bi se ređati bez kraja: od paljevine biblioteke u Aleksandriji do veselih vatrice Sarajeva i Bagdada, od onog legendarnog kineskog cara-knjigomrscu do Maove Kulturne revolucije itd. itd.

Branko Vučićević

zippo-zebra
bob miloshevic

Uređivanje reči

Kako i zašto drugi prave knjige, ponekad ne razumem. Tek, od kad sam sâm počeo time da se bavim, u mnogim knjigama pronalazim greške. Nažalost, i u onima koje sam ja uredio. Ranije nije bilo tako.

Knjige su me privlačile dvojako. Dopadale su mi se kao predmeti: voleo sam da ih držim, da okrećem strane i jagodicama dodirujem papir, da zagledam tekst i slova, a da ih ne čitam. Ima knjiga i časopisa koje sam kupio i čuvam ih isključivo zato što su lepi. Neki su i štampani na jezicima koje ne govorim.

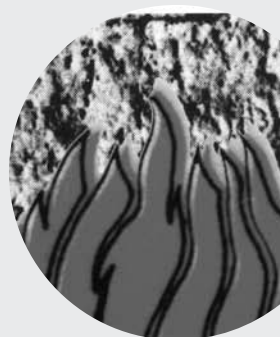
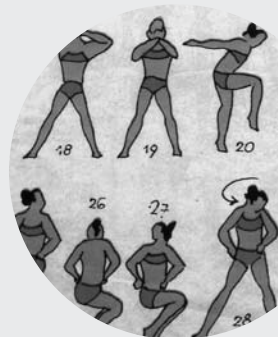
Ima, razume se, i knjiga koje su bitno uticale na moje razumevanje sveta i samoga sebe. Neke od njih više ne čitam, da ne pokvarim utisak koji su na mene ostavile kada sam ih čitao prvi put. Slutim, ako ih sad budem čitao, izgledaće mi naivno, čak neprihvatljivo, kao i ondašnje moje „ja”.

Zanimljivo je: dok sam studirao književnost, to da knjige mogu biti lepe i kao predmeti postalo je nevažno. Prestao sam da primećujem kako knjige izgledaju. Pogrešan pristup iz tog vremena: biti u stanju da se sadržaj, tekst sam po sebi, odvoji od knjige kao predmeta.

Posle studija počeo sam da prevodim. Bio sam zbunjen otkrićem da se rukopis razlikuje od štampanog teksta, iako su to isti tekstovi. S vremenom, shvatio sam da ne umem te razlike da uračunam u željeni učinak teksta.

Onda sam postao urednik, dakle ponovo čitalac, ali povlašćeni – mogao sam da biram tekstove i knjige koje bih pozeleo da pročitam i imam. Ponovo je postala bitna dvostruka privlačnost knjiga: želeo sam da knjige koje uređujem budu lepe, da poželite da ih imate bez obzira na to šta je u njima; želeo sam i da te knjige bitno utiču na razumevanje sveta i samorazumevanje onih koji ih čitaju.

S obzirom na to, počeo sam da uočavam greške. Knjiga s mnogo grešaka, i što se izgleda i što se samoga teksta tiče, ne može da ostvari nijedan od dva nameravana učinka. Ispravljanje grešaka treći je vid bavljenja knjigama. Srećna je okolnost da o izgledu knjiga koje uređujem brinu Jana i Olivera. Njih dve uglavnom ne greše.

Dejan Ilić

Dan i noć

U Fabrici knjiga radim nekoliko poslova koji su svi usmereni ka istom cilju – gotov proizvod, to jest objavljena knjiga. Kao urednik edicije DANiNOĆ (prevodna književnost), imam privilegiju da biram knjige koje će u njoj biti objavljene. Pošto mi je taj deo posla najzanimljiviji, ukratko o tome.

Danas se u svetu svakodnevno objavljuje more manje-više književnih dela. Posežem za metaforom zato što ne znam ni red veličine. Upornim pretraživanjem Interneta nešto bi se svakako moglo iščačkati, ali letimičan pregled nam ne kaže mnogo: „na hiljade“, „bezbroj“, „gomile“. Ipak, našla sam podatak, ne znam koliko pouzdan, da se na svakih 30 sekundi u svetu pojavi nova knjiga. To bi značilo 1880 na dan ili 686.200 godišnje. Koliko je među tim knjigama manje-više književnih dela? More.

U tom moru treba nešto upecati. Ne bilo šta, nego baš ono što Fabrika knjiga želi da ponudi svojim čitaocima. Ukratko: savremenu prozu koja komunicira sa svetom u kojem živimo i koja je kadra da proširi polje našeg iskustva i naš emocionalni doživljaj tog sveta. Internet samo donekle olakšava taj posao. Ne oslanjam se na nagrade, izveštaje o prodaji i slično. Autore uglavnom nalazim kao što nalazim prijatelje: jedan ili jedna me vodi ka drugom ili drugoj, druga/i ka trećoj/em, a na ponekog naletim pukim slučajem.

Nikad ne bih predložila za objavljivanje knjigu koju nisam dočitala: ako nije bila dovoljno zanimljiva meni, zašto bih je nudila drugima? To povlači znatne teškoće, pa i ograničenja (nepoznavanje jezika originala, ograničena dostupnost stranih knjiga, itd.). S teškoćama nekako izađem ili tačnije izađemo na kraj (tu su dragocene konsultacije s Dejanom, sa/radnicima i prijateljima Fabrike i prijateljima uopšte), a s ograničenjima se koliko-toliko pomirim.

A povodom ove izložbe... Pre dve godine na Sajmu knjiga stolu sa Fabrikinim izdanjima prišla su dvojica mladića i jedan od njih je rekao: „Najradije bih kupio sve ove knjige, ako ni zbog čega drugog, zbog korica.“

Slavica Miletić

romantična poema o dizajnu knjiga u vreme društvenih trauma

sve smo mogli mi...

da se napravi nova edicija u roku odmah... zvao kazimir: treba danas! (naravno, bila je to jedna od ONIH kriznih situacija devedesetih... freeb92?)... layout... huh... da bude racionalan, štedljiv, a ipak... kao... aktivan... brzo, brzo... ostavio sam fine margine, sve po propisu (ne baš tako gospodske i otmene kao što su danas u fabrici knjiga), ali da se izvadim, upotrebio usku officinu sans za osnovni slog (tada, i NIKAD više)... za naslove, jašta, karsonov serifs sans (jedan od bezbroj bastard-fontova *typo-trash*-a devedesetih... meni drag... nekako je išao uz to prljavo vreme, a ipak zadržao dovoljno elemenata dostojanstvenog pisma... nastavila gđica O da ga koristi još neko vreme u izdanjima devedesetdvojke)... inače... tvrdoglavo se držim ničim opravdanog pravila da je prelom strane definisan kada postavim paginaciju... da cela knjiga bude u skladu sa tim elementom... elem, brojevi iz kapitelhena prerezani tankom linijom, postavljeni centralno u dnu strane prosto su tražili razigranu glavu... i eto: na parnoj horizontalna linija u povez, na neparnoj, vertikalna u obrez... sve fino, tanko, diskretno... najlakši način da vas pogodi štampareva kletva...

[sukob horizontala i vertikalna sam do, za mene (jarca), krajnjih granica doveo u projektu-uživanciji *paper movies* sa dragim BV i drugarima iz arkhizina... a sveo na slovoslagački-tschicholdovski minimum u biblioteci *vesela nauka* centra za savremenu umetnost]... enivej... prve knjige smo štampali na hartiji zvanoj *čaćanska*, sivom papiru očajnog kvaliteta (prov-alili ga *žole* i *prota* – ko bi drugi) zbog kog je *rade standard* uvek morao da menja gume na mašini... eeeee, tu je robusna officina odradila svoje... besprekoran otisak i iz nonparela... naravno, sve ukoričeno u prekrasni sivi fabriano... dizajnerski hommage dihotomiji ngo-devedestih... ubrzo će O sve to prosejati kroz svoje pametno sito i ostaviti samo ono što valja... ponajviše strast i ljubav prema svakom listu u svakoj knjizi... a potom, zajedno sa (tada) gđicom J, napraviti vi-zuelno najčistije i najnegovanije knjige u nas... a ja?...

kad gledam danas... maaaa... ne znam... je li to bilo vreme
kad sam probao da se izborim sa *emigre-carson-arkzin-adobe-*
apple grafičko-tipografskim barokom, filozofijom želja-
potreba-da-se-uradi-nešto-za-našu-stvar, fascinacijom balkan-
skom dadom, postmodernim badijevskim komplotom,
vremenom, zgusnutim, do nepodnošljivosti... ili samo *krea-*
tivnim ulaskom u krizu srednjih godina... znao bih... možda...

da je duži bio dan

Borut Vild

BRONKO VUČIĆEVIĆ

PAPER MOON

Uz pomoć starijeg čovjeka iz prvega svijeta pronađe se put prema budućnosti. 1986. godine, nakon osam godina, nastavlja se serija filmova o životu i radu Bronka Vučićevića. U nastavku prve serije, Bronko pronađe put prema budućnosti. U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom. U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom. U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

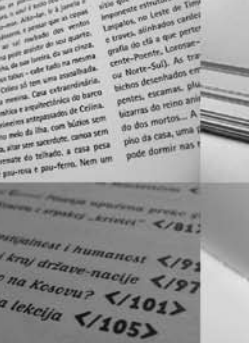
U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

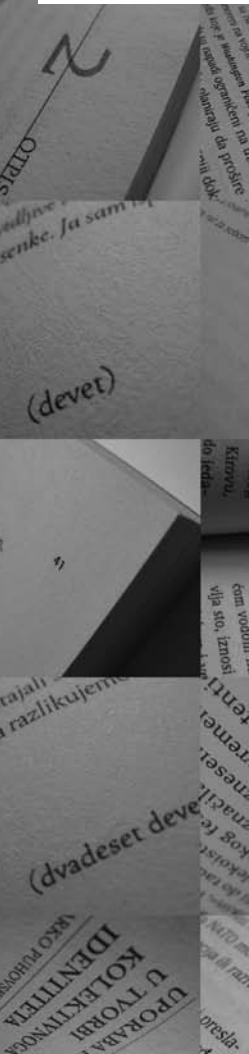
U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

U ovom filmu, Bronko se susreće s mladom ženom koja ga je ujedini sa svojim životom.

Oliviera Batajić

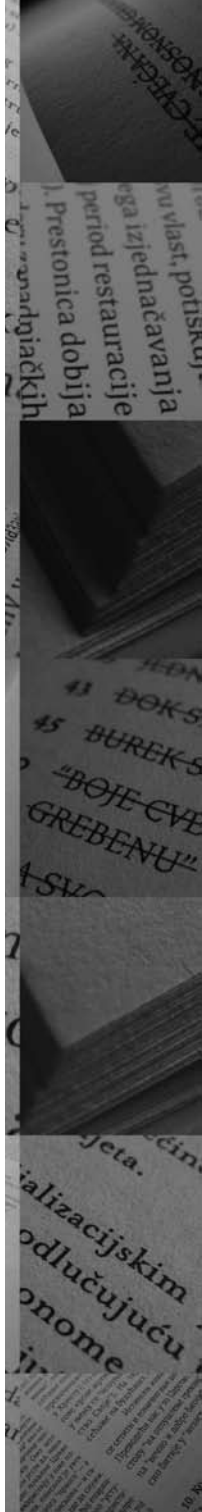

Mislim da je potrebno da prvo odgovorimo na pitanje šta je ideja vodilja ove izložbe, šta želimo da kažemo drugima. Osim što želimo da prikazemo proces rada dizajnera u Fabrici knjiga, a koji je u svim aspektima specifičan i drugačiji nego u ostalim izdavačkim kućama, trebalo bi da to bude i naša lična priča. Naš odnos prema tom poslu, naš odnos prema knjigama, naš način razmišljanja. Ono što je i tebi i meni zajedničko u vezi sa Fabrikom jeste da nam je to prvi „stalan” posao.

Deluje smešno, ali, iako smo obe na Fakultetu prošle kroz proces pravljenja knjiga, jasno je da smo ga doživeli i proživeli tek kada smo počele knjige da pravimo ne kao eksperiment, igru ili zadatak, već kao realne predmete. Ta realnost ne isključuje eksperiment i ostalo, ali poprima i neke druge dimenzije. Ne znam da li je razlika samo u odgovornosti ili je tu bitna i čuvena komunikacija, ono što i jeste glavni zadatak dizajnera – pronalaženje rešenja koja na najbolji način komuniciraju na relaciji autor-čitalac (u ovom slučaju), a da pri tom, uprkos ličnom pečatu, ne oštete ni jednog ni drugog, i da dizajner na neki način postane i ostane apsolutno nevidljiv. Tako je govorila Beatris, ali danas je to apsolutno nemoguće, a, kao što znaš, mislim da to nije bilo moguće ni onda, u ta njihova vremena. Za zainteresovano oko uvek postoje razlike, stilske i one druge, dovoljno provokativne da pokrenu proces otkrivanja dizajnera koji čini celu stvar tako specifičnom i, ako mogu da tako kažem, „lepom”.

Osim što smo radile svoje domaće zadatke, pokušavale smo, a i dalje pokušavamo, da svoju kreativnost kanalishemo kroz rad na tim knjigama. Da naša viđenja priča ispričanih između korica prepričamo na naslovnoj strani samo nama poznatim jezikom. Naše tumačenje nije nužno ni tumačenje autora ni tumačenje čitaoca – te donekle, ne i ravnopravno, naravno, postajemo autori zasebnog dela. I čitalac dobije u jednoj – dve knjige. Jednu vizuelnu i jednu verbalnu.

Mi svakako sve to treba da pokažemo i na izložbi i, onima koji budu u galeriji, otvorimo onaj deo koji je do sada bio nevidljiv, ili je bar trebalo da bude.

Sviđa mi se ideja da u okviru izložbe svaka od nas napravi svoj intimni kutak, koliko god ta izložba sama po sebi jeste intimna, takvim kutkovima se ne prenaplašava intimnost nego joj se daje prostornost, i to mi se sviđa. Pored toga, to ne treba da budu zasebne celine, već, kao što su edicije u Fabrici knjiga delovi jedne celine, tako i naša izložba treba da čini celinu. Mene je to dovelo onda do jedne sobe, ili dve sobe, kako god, ali koje su međusobno povezane. Logično je da se u tvojoj sobi nalazi sto jer se na tvojim koricama sve odigrava na stolu. Na mojim koricama su dominantne fotografije i to pre „iz života”, ili turističke, uhvaćeni trenuci svakodnevice. Fragmenti. Ono što predstavlja fragment moje prošlosti, postaje deo izgleda korica jedne knjige. I to je spoj koji ja treba da unesem u svoj kutak. Naravno, prvo što mi pada na pamet jeste album sa fotografijama, ali ne znam koliko je ta forma zanimljiva publici, jer zašto bi neko listao album sa mojim fotografijama, tako da svoj lični prostor još uvek moram da rešim. Nekakve stolice ili pre fotelje, pored tih stočića činile bi ukupnu atmosferu još intimnijom. Bilo bi to više kao biblioteka na čijim bi se policama, umesto knjiga, nalazile grafike-korice. Ta naša dva ugla mogla bi da povezuje jedna realna, prava polica, na kojoj bi stajale naše knjige. I svako bi mogao da sedne u neku od fotelja i da tu čita. U isto vreme verujem da bi Galerija dobila formu koju do sada nije imala. Ne kažem da drugačijih formi u galeriji nije bilo, ali ovo bi bio na autentičan način izmenjen prostor, a samim tim i atmosfera.

Jedan od meni bitnih detalja jesu heklane šustikle. One se često provlače kroz moje radove iz oblasti umetnosti, a ponekada i u samom dizajnu. Tu su još i tatin EKG i notni sistemi, ali ovog puta bih kao jedan od vizuelnih elemenata koristila baš heklane šustikle. Sigurno na tom stočiću (ili šta već bude), a možda i kao bledu pozadinu radova. Bilo bi divno kada bismo posećiocima ti i ja mogle da kuvamo čajeve, u divnim porcelanskim posudicama.

Pored toga što će na našoj izložbi postojati prikazi korica (skice, ilustracije, prihvaćene i odbijene korice, neobrađeni materijali, fotografije koje su nas inspirisale, itd.), ne treba zaboraviti da je sastavni deo svake knjige i njena unutrašnjost, koja obavezno mora dobiti mesto u postavci.

Kako smo se obe odlučile za kompjuterske fajlove, a ne skenirane ili fotografisane knjige, treba samo još da definišemo način na koji bi ceo materijal bio prikazan. Naravno, u prirodnoj veličini što se uklapa u taj intimni momenat, dakle, gomila detalja na jednom mestu.

Što se tiče kataloga, o tome smo već dosta pričale ali mislim da će se jasna slika stvoriti tek kada budemo tačno znale kako će izgledati ceo taj prostor.

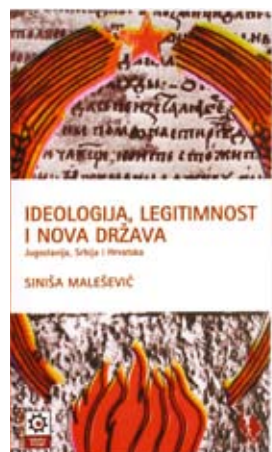
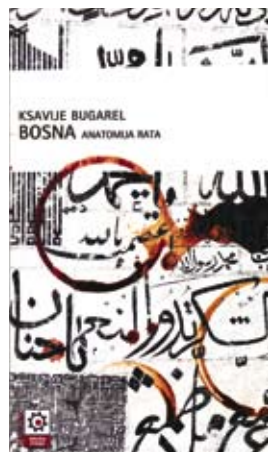
U katalogu će, dakle, pisati Borut, Branko, Slavica i Dejan. Možemo ti i ja da napišemo nešto zajedno, ako misliš da bi to funkcionisalo.

Pade mi sada na pamet kako bismo mogli tu da imamo i jednu kutijicu u koju bi posetioci ubacivali svoja razmišljanja o dizajnu knjiga. Nešto kao o samom izgledu (na šta ljudi obraćaju pažnju, koliko im je bitno tipografsko pismo, šta vole i šta ih nervira u izgledu knjiga – nabacujem sada banalno, ali nešto u tom smislu – to mi se učinilo kao još jedna interaktivna stavka, koja bi u isto vreme i angažovala posetioca i zadržala ga u Galeriji).

Naravno, trebalo bi da postoje objašnjenja. Možda neka priča na samom početku, pa onda pojedinačni kratki tekstualni „upadi“ između radova.

Taj prostor bi morao da ima neki prijatan miris, onako čitalački (možda nekim eteričnim uljima praviti atmosferu – ja često za svoja šlb stanja koristim eterično ulje lavande koje utrljam u ruke i mirišem, što me smiruje, a kada me boli glava utrljam et. ulje mente, i onda me prođe, ako ne boli suviše jako – verujem da postoji neko koje bi „otoplilo“ atmosferu te da se oseti taj prelazak iz gradske vreve u ovaj naš svet).

I na kraju nam ostaje ime izložbe.

Olivera Batajić

Diplomirala na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu, odsek Primenjena grafika. Bavi se grafičkim i veb dizajnom, fotografijom i tipografijom. Trenutno na post-diplomskim studijama na Fakultetu primenjenih umetnosti na predmetu Tipografija. Rad na knjigama: Samizdat B92, Fabrika knjiga, Lingva Franka, Filmski centar Srbije, Narodna biblioteka Srbije... U Lisabonu radila u novinskoj kući Público i agenciji SDesign. Internet strane na: Cinema Rex, B92, Público.... Učestvovala u redizajnu dnevnog lista *Politika*. Jedna je od osnivača Tipometra, sajta posvećenog tipografiji i dizajnu.

hvala Miroslavu Sretenoviću, Aleksandri Zdravković, Ani i Đorđu Batajić

oliveti@gmail.com

Jana Oršolić

Bavi se grafičkim dizajnom, projektovanjem pisma, opremom knjige, ilustracijom. Asistent pripravnik FPU na predmetu Pismo. Art direktor u Coba&associates.

hvala mami, tati, marti, igoru, drganici, anici, mihi, dejanu, goranu, coba&associates.

janaworldwide@yahoo.com

hvala na prijateljskoj pomoći:

Oliveri Stojadinović, Dejanu Iliću,
Branku Vučićeviću, Borutu Vildu,
Slavici Miletić, Anici Tucakov

izložba
FABRIKA KNJIGA
Galerija Grafički kolektiv
Beograd, Obilićev venac 27
5 - 17. maj 2008.

fotografija na naslovnoj strani:
MIHAJLO SAVIĆ, BigShotLab

umetnički direktor, urednik i
kustos galerije Ljiljana Činkul

Sve izdanja Fabrike knjiga, kao i
ovaj katalog štampao je Standard 2

PR:

anonymous said:

PRATEĆI
PROGRAM